

मानसशास्त्रातील विविध संप्रदाय :

1. संरचनावाद (Structuralism)
2. कार्यवाद (Functionalism)
3. समग्रकृती वाद (Gestalt psychology)
4. मनोविकलेषण वाद (Psychoanalysis)
5. वर्तनवाद (Behaviouralism)

1. संरचनावाद (Structuralism) :

जनक : Wilhelm Wundt

हा वाद रसायन शास्त्राने प्रेरित.

∴ याचा उल्लेख मानसिक रसायनशास्त्र (Mental chemistry) असाही करतात.

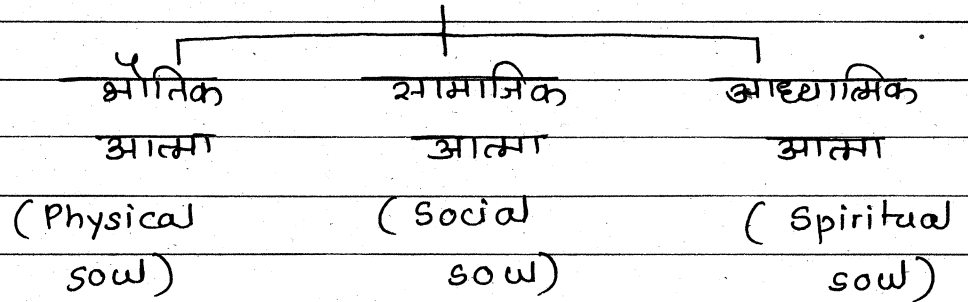
2. कार्यवाद (Functionalism) :

जनक : William James.

डार्विनच्या उत्क्रांतीवादाच्या सिद्धांताचा सुरुवात.

सिद्धांत : Attitude can be your best friend or your worst enemy.

कार्यवादानुसार - आत्म्याचे ३ प्रकार

2

3. समग्रकृती वाद (Gestalt psychology)

Gestalt = Germ. जर्मन शब्द. = form or shape.

जनक - 3 मित्र

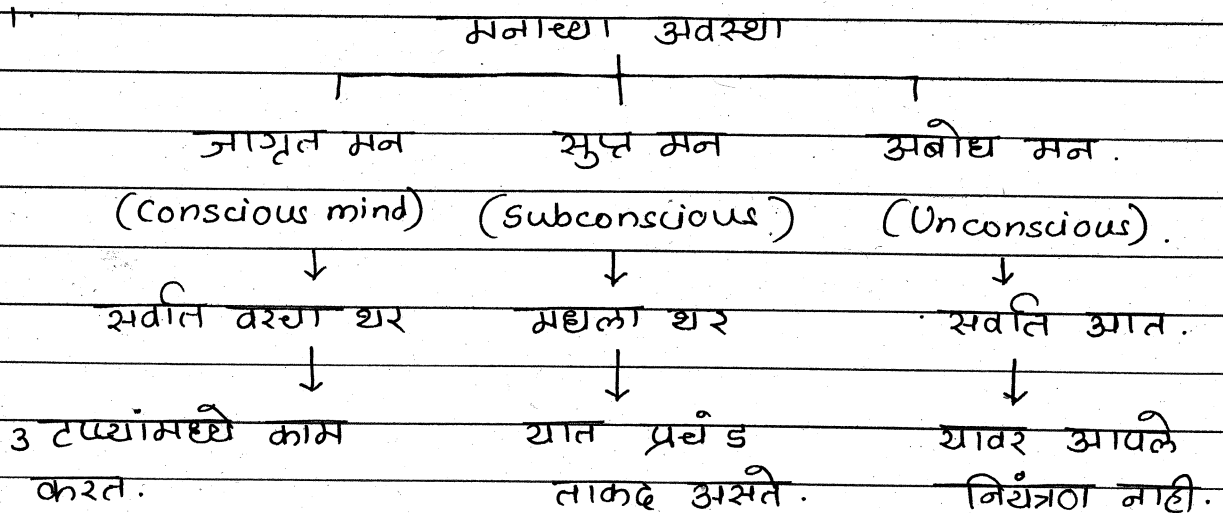
1. Max Wertheimer
2. Kurt Koffka
3. Wolfgang Kohler

गैस्टॉल्ट सायकॉलॉजी ⇒ ज्ञानेंद्रियांच्या कच्च्या संवेदना + मनाची भर.

4. मनोविकलेषण वाद (Psychoanalysis):
जनक : Sigmund Freud.

शाला 5 पैलू आहेत.

1. मनाच्या अवस्था
2. व्यक्तिमत्वाचे भाग
3. अहम संरक्षण यंत्रणा
4. विकासाच्या मनोवैज्ञानिक अवस्था
5. उपचार.

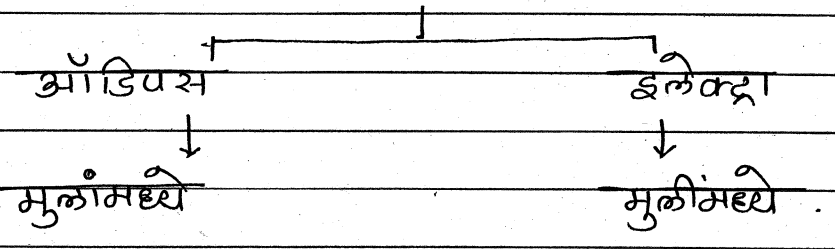
3. अहम संरक्षण यंत्रणा (Ego defence mechanism):
एकूण 8 तंत्र आहेत.

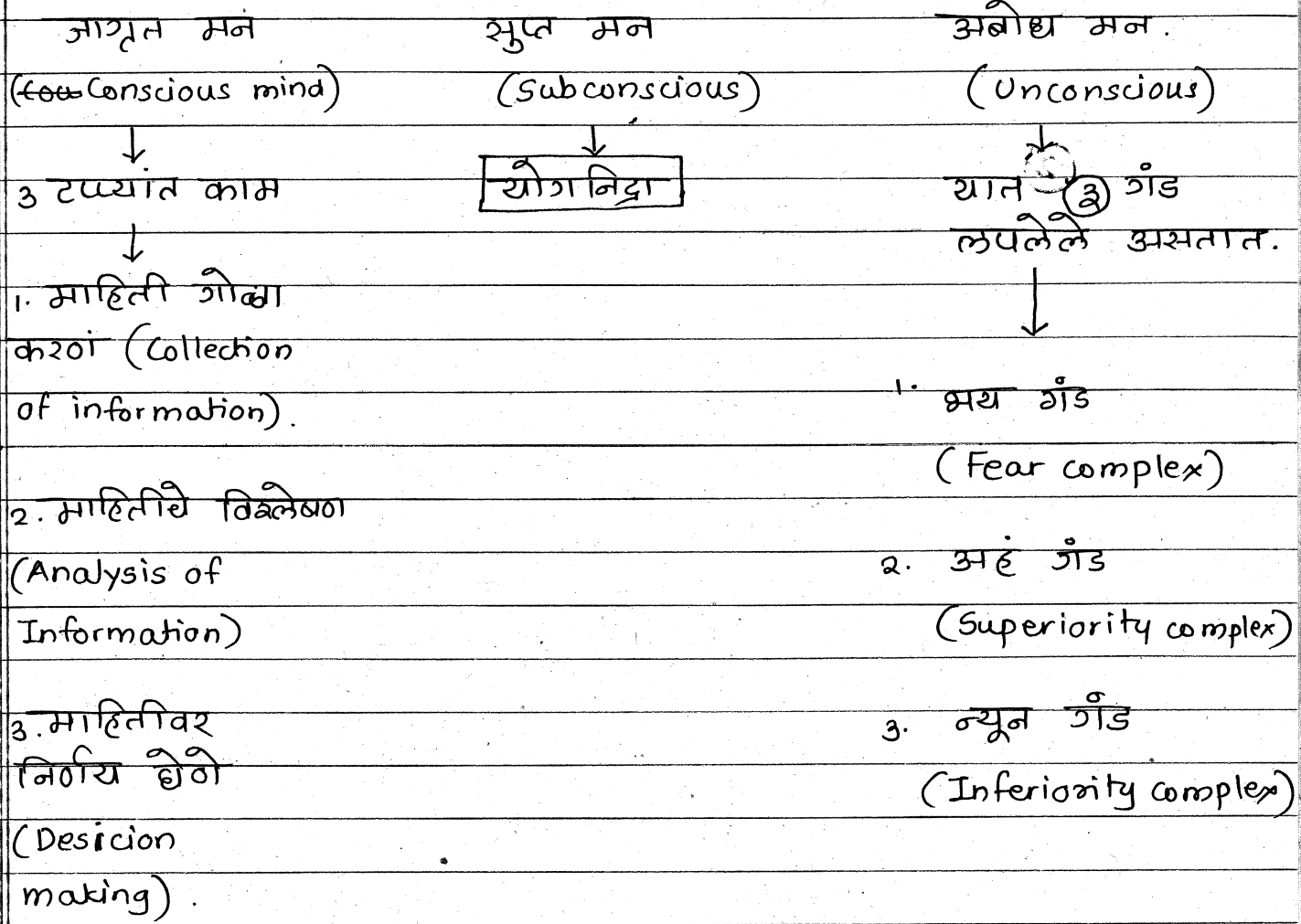
- 1. कल्पनाशक्ती (Fantasy)
- 2. प्रक्षेपण (Projection)
- 3. विस्थापन (Displacement)
- 4. उदात्तीकरण (Sublimation)
- 5. प्रतिक्रिया घडण (Reaction formation)
- 6. तादात्मिकरण (Identification)
- 7. नाकारणे (Denial)
- 8. दमन (Suppression)

4. विकासाच्या मनोमैंगिक अवस्था : एकूण 5.
(Psychosexual stages of development):

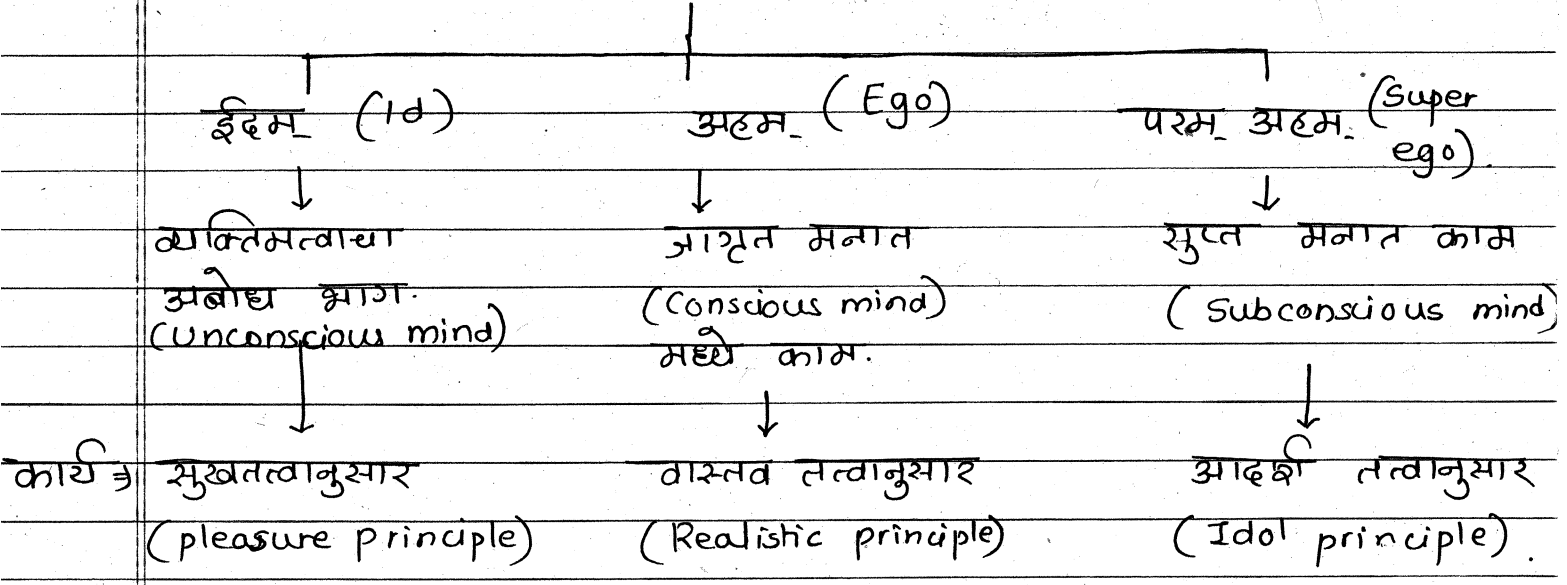
फ्रॉइडवर अवलंबून जास्त टीका यामुळे झाली.

- 1. प्रथम अवस्था : माँखिक अवस्था (Oral stage)
काळ : जन्मापासून - वीड वर्षपर्यंत.
- 2. दुसरी अवस्था : गुहावस्था (Anal stage)
काळ : वीड वर्ष ते 3 वर्षपर्यंत.
- 3. तिसरी अवस्था : शिक्कावस्था (~~†~~ Falix stage)
काळ : 3 ते 6.
यात 2 कॉम्प्लेक्स तयार होतात.

2. व्यक्तिमत्वाचे भाग : 3.

4. चौथी अवस्था : सुप्तावस्था (Latency stage)

काळ : 6 ते 12 वर्षे.

ज्ञान ग्रहण, कौशल्य विकास.

5. पाचवी अवस्था : लिंगनिष्ठ अवस्था (Genital stage)

काळ : 9-12 वर्षांच्या पुढे.

भिन्नलिंगी आकर्षण.

5. उपचार तंत्रे : 3.

मुक्त साहचर्य

(Free association)

स्वप्न मीमांसा

(Dream Analysis)

भाव विरचन

(Catharsis)

6

5. वर्तनवाद (Behaviouralism):

जनक : Dr. John Watson.

SOR मॉडल तयार केले.

S : Stimulant

O : Organism

R : Response.

वर्तन - 2 भाग

व्यक्त वर्तन
= बाह्य वर्तन

अव्यक्त वर्तन
= अंतर्गत वर्तन.